

Soru: Bir kadının, nikah akdinde kocasına başka bir kadınla evlenmemeyi şart koşması caiz midir?

FETVA

Nikâh akdinde şartlar, geçerlilik açısından iki ana başlıkta değerlendirilir: ¹

1. Geçerli şartlar:
Bir kadının mehrinin tamamının peşin olarak ödenmesini şart koşması gibi akdin doğal sonucu olması yönüyle akde uygun düşen, şer'î açıdan benimsenen veya örfte yaygın ve muteber olan şartlara geçerli şartlar denir.

2. Geçersiz şartlar:
Bir erkeğin mehir ödememe şartıyla evlenmesi gibi akdin doğal sonucu olmadığından akde uygunluk arz etmeyen, şer'î bakımdan benimsenmeyen veya örfen kabul görmeyen şartlara geçersiz şartlar denir.

Hanefî mezhebine göre, bir kadının nikâh akdinde kocasına başka bir kadınla evlenmemeyi şart koşması, koca için bağlayıcı olmaz.² Zira böyle bir şart, Kur'ân-ı Kerîm'de erkeklere tanınan taaddüd-i zevcât (birden fazla kadınla evlenme) ruhsatına³ aykırıdır. Bu yüzden hukukî bağlamda muteber değildir.⁴ Buna göre bir erkeğin nikah akdinde zikredilen bu şarta riayet etmeden yaptığı ikinci evlilik geçerlidir. Lakin erkeğin böyle bir şartı kabul etmesi hukuken değilse de dinen taahhüt anlamına gelir. Bu şartı kabul ettiği hâlde daha sonra başka bir kadınla evlenerek sözünde durmayan koca, "Müslümanlar şartlarına bağlıdır."⁵ hadis-i şerifi uyarınca dinen vebâl altına girmiş olur.

Bir kadının, eşinin başka bir kadınla evlenmemesi şartıyla mehrini düşük tutması ve erkeğin de bu şartı kabul etmesine rağmen ona riayet etmeyerek başkasıyla evlenmesi ise mehri etkileyen bir durumdur. Söz konusu durumda kadın, düşük mehre şarta riayet edilmesi kaydıyla razı olduğundan koca, belirlenen mehri değil; mehri misl'i⁶ ödemekle yükümlü olur.⁷ Çünkü başkasıyla evlenmeme şartına riayet edilmeyerek kadının, mehir konusundaki rızası yok olmuş

¹ Muhammed Muhyiddîn b. Abdilhamîd, *el-Ahvâlü's-şahşiyye fi's-şer'ati'l-İslâmiyye* (İstanbul: Mektebetü'l-İrşad, 2021), 37.

² Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed es-Serahsî, *el-Mebsût* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.), 19/120.

³ Nisâ, 4/3. "وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مِمَّا بَيْنَ يَدَيْكُمْ وَأَلَّا تَكُونُوا سَاقِطِينَ" (Yetimlerin hakkına riayet edemeyeceğinizden korkarsanız, beğendiğiniz kadınlardan ikişer, üçer, dörder nikâhlayın. Haksızlık etmekten korkarsanız tek kadın veya mülkiyetinizde bulunan câriye ile yetinin; bu, adaletten ayrılmamanız için en uygun olanıdır.)

⁴ Ebû Muhammed Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ b. Ahmed el-Aynî, *el-Binâye fi şerhi'l-Hidâye* (Beyrut: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2000), 5/165.

⁵ Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî, *el-Câmi'u's-şahîh* (Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 2008), Ahkam, 17 Hadis no: 1352.

⁶ Mehr-i misil: "Kadının akrabalarının kendisine teveccüh gösterdiği meblağ" şeklinde tarif edilmektedir. Mehr-i misli belirlemek hususunda esas alınacak kadın akrabalar, kız kardeş, hala ve hala kızları gibi baba tarafından olan kadınlardır. Detaylı bilgi için bkz. Vizaretü'l-Evkaf ve's-Şuuni'l-İslamiyye, *el-Mevsû'atü'l-fıkhiyye* (Kuveyt: Vizaretü'l-Evkaf ve's-Şuuni'l-İslamiyye Kuveyt, 2008), 39/153.

⁷ Ebû'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî el-Mergînânî, *el-Hidâye şerhu bidâyeti'l-mübtedî* (Karaçi: el-Büşra, 2021), 2/45. Kadının, şarta riayet edilmediği takdirde mehri mislini alması, mehr-i mislin mehr-i müsemmadan fazla olduğu durumlarda tahakkuk eder. Detaylı bilgi için bkz. el-Aynî, *el-Binâye fi şerhi'l-Hidâye*, 5/165.

böylece kadın mehri misli almaya hak kazanmıştır.⁸ Buna göre -örneğin- söz konusu şartın yerine getirileceği düşüncesiyle emsalleri mehir olarak 150 gr altın talep ederken 100 gr altın isteyen bir kadın, şartın yerine getirilmemesi halinde mehr-i misli olan 150 gr altını isteme hakkına sahiptir.

Şafiî mezhebine göre ise kadının, nikah akdinde kocasına başka bir kadınla evlenmeme yönünde koştuğu şart fâsid olduğundan geçersiz, akit ise geçerlidir.⁹

⁸ Ekmelüddîn Muhammed b. Mahmûd b. Ahmed el-Bâbertî er-Rûmî el-Mısırî Bâbertî, *el-Înâye* (Lübnan: Daru'l-Fikr, 1970), 3/350.

⁹ Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Muhammed İbn Hacer el-Heytemî, *Tuhfetü'l-Muhtâc bi Şerhi'l-Minhâc* (Beyrut: Dâru İhyai't-Turâsi'l-Arabi, 1983), 7/387.